

**Benchmarking inom grannspråksundervisning
2013-2015**

Tiinalliisa Granholm

Benchmarking inom gransspråksundervisning 2013-2015

Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland/ Nätverket Svenska nu initierade 2013 ett 3-årigt nätverksprojekt i samarbete med Norden i skolan/Föreningen Norden, Doctor ABC i gränsregionen Danmark/Tyskland, Projektet Finska nu i Sverige och Nordisk språkkoordination. Projektet genomfördes med stöd av Nordisk kulturfond och Nordplus språk.

Under projektperioden har initiativtagarna identifierat ytterligare aktörer som inbjudits till nätverket. Projektet har fört samman och byggt ett nätverk av nordiska projekt som främjar gransspråksinläring hos barn och unga och har även bidragit till kvalitetsutveckling i projekten, stimulerat till nya arbetssätt och skapat personliga kontakter mellan medarbetarna och relevanta miljöer i Norden.

Kulturens roll och synlighet i dessa satsningar har lyfts upp och god praxis och rekommendationer har presenterats för deltagarna inom nätverket. Den kunskap som inhämtats i Benchmarking-projektet är till stor nytta för det officiella nordiska samarbetet, men även för nationella skolmyndigheter, i deras kommande arbete kring nya initiativ, kampanjer och projekt.

Första arbetsmöte 3–4.4.2013, Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland

En konkret målsättning som infriades under det första mötet var att deltagarna presenterade sin egen verksamhet och sina erfarenheter för varandra och delade information. Samtidigt presenterades också en överblick över verksamhetsmiljöer och fungerande arbetsmetoder med fokus på barn och unga. Erfarenheterna av webbaktiviteter och sociala medier diskuterades. Samspel mellan kultur och språk konstaterades vara motivationsfrämjande och intresseväckande.

Följande projekt blev presenterade:

<http://www.nordeniskolen.org>

Thomas Henriksen / Föreningen Norden

Norden i skolan är en digital undervisningsportal för gransspråksförståelse, riktad till både grundskola och gymnasier i Norden. Portalen presenterar bl.a. text-, bild-, videomaterial samt spel och en digital ljudordbok. Portalen erbjuder också ett virtuellt klassrum och en sökfunktion för koordinering av vänklassaktiviteter eller nordiska samarbetsprojekt. Undervisningsmaterialet är tematiskt ordnat och har fokus på hörförståelse och kommunikativa färdigheter.

www.finskanu.se

Anni Heikka / Finska nu

Finska nu arbetar för att öka intresset för det finska språket och finsk kultur i Sverige. Finska nu består av följande delprojekt:

<http://www.finskanu.se/inf filmer-1583352>

Förskoleprojektet **Siksi/Därför**

målgrupp: förskolepersonal samt föräldrar, barn 3-5 år
produktion och spridning av filmer som handlar om

- Fler språk i förskolan
- Två språk håller hjärnan i form
- Lagen om nationella minoriteter
- Tvåspråkig verksamhet i andra länder
- Att främja flerspråkigheten i förskoleåldern

www.sheriffix.se

Popkulturportalen **Sheriffi X**, Ett samarbete mellan projektet Finska nu och kulturtidskriften Sheriffi. mål: att verka som en identitetsstärkande samlingsplats för sverigefinnar och förmedla sverigefinsk populärkultur i Sverige. Portalens huvudsakliga målgrupp är ungdomar och unga vuxna. språk: svenska (för att vara tillgänglig för alla)

<http://www.finskanu.se/sagovaskan-1496369>

Sagoväskan - tvåspråkig teater för förskolor

Sagoväskan är en teaterföreställning som turnerar i de olika finska förvaltningskommunerna runt om i Sverige. Föreställningen riktar sig till barn i åldern 2-5 år med finsk anknytning som inte behärskar finska.

nätskolan **Bumerangi** är under arbete

www.revitaliseramera.se

Projektet presenterades av **Taina Helme (Sverigefinska ungdomsförbundet)**

Revitalisera mera skapar samarbete mellan alla språkminoriteter i Sverige genom nätverkande mellan ungdomar tillhörande olika språkminoriteter. Projektet har bl.a. slagit igenom med ett informationspaket om flerspråkighet som delas ut till nyblivna föräldrar på rådgivningen. Paketet har även beställts av kommuner, regioner/landsting och privatpersoner.

<http://www.taikalamppu.fi/index.php/sv>

Specialplanerare **Nina Gran vid Helsingfors stad/ Nordiska nätverket för konst och kultur i skolan** Nina berättade om på vilket sätt **Barnkulturnätverket Taikalamppu / Alladins lampa** arbetar med undervisningssektorn. Nätverket har producerat metodhandböcker för konstfostran under bl.a. följande teman: drama, film, handarbete, kulturarv, bildkonst, mediafostran, museipedagogik, musik, scenkonst, serieteckning, cirkuskonst, dans, fotografi. Metodhandböckerna finns att ladda ner här: www.hel.fi/kulttuuri under "Publikationer".

På svenska: kulturarvspedagogik, dans, ordkonst

Metodhandböckerna riktar sig till pedagoger som jobbar med barn i olika åldrar och innehåller varierande uppgifter på olika svårighetsnivå. Handböckerna kan laddas ner på nätet som pdf.

<http://tungumal.laugalaekjarskoli.is>

Gry Ek Gunnarsson / Tungumálaver

Svensk- och norskundervisningen på Island för elever i nionde och tionde klass fungerar som distansundervisning genom **Tungumálaver**. Distansundervisningen är mångsidig och välfungerande. Landets dåliga ekonomiska läge har medfört ett växande intresse för skandinaviska språk, eftersom den nordiska arbetsmarknaden lockar. Gry presenterade undervisningsmaterial på nätet.

<http://www.brukskandinavisk.no/>

Heidi Grønne Lønseth/ Föreningen Norden, Norge

Heidi presenterade kampanjen **Brug skandinavisk** som genomfördes år 2010 av föreningen Norden i Norge. Kampanjen spred nordiska texter genom hemsidan och Facebook på ett roligt och underhållande sätt, utlyste tävlingar samt fungerade som resurscentrum för lärare.

www.svenskanu.fi

projektkoordinator **Tiinalliisa Granholm / Svenska nu, Hanaholmen**

Svenska nu förmedlar svensk ungdomskultur och möten med det svenska språket till och inom Finland och uppmuntrar ungdomar till att använda svenskan genom positiva förebilder. Nätverket erbjuder finskspråkiga skolklasser svenskspråkiga besök, kulturevenemang och workshops där språkundervisning integreras med övriga skolämnen. Svenska nu koordineras av Hanaholmen - kulturcentrum för Sverige och Finland.

Anette Vedel Carlsen / Öresundskommittén

Anette presenterade Östersundskommitténs ambitioner att skapa best practise-rekommendationer för grannspråkundervisning. Kulturens roll i undervisningen ska stärkas på området och fokus på grannspråkundervisning har identifierats som en utvecklingspunkt – därför önskas ny kunskap om lyckade projekt. Målet är att skapa styrdokument som arbetsredskap.

Några konklusioner efter diskussionerna:

- Alla nu presenterade projekt har en gemensam nämnare: vi har en (gemensam) politisk agenda – nordism. Målet är att stärka nordiska språk, öka ungdomarnas intresse för Norden, språkkunskaper. Det finns politiskt stöd för dessa ambitioner, men mycket att utveckla i det praktiska genomförandet. Stöd behövs för lyckade projekt, utan mandat är det svårt att övertyga.
- Barn och unga är i fokus – vad fungerar för barn, vad för unga, vilken roll spelar kön t ex? Det konstaterades, att olika åldersgrupper har olika intressen och behov och inlärningsmetoderna varierar. Verksamheten måste ha relevans för målgruppen. Även omgivningen och dess attityder spelar roll, dvs. olika verksamhetsmiljöer och strukturer ställer olika krav på både innehåll och sättet att genomföra projekt/ program.
- Om skillnaden mellan *upplevelser, erfarenheter och delaktighet*. Ett kännetecken för ett framgångsrikt projekt är att målgruppen känner delaktighet i verksamheten. En personlig upplevelse behövs för att innehållet skall kännas relevant för målgruppen. Verksamhetsmiljön skall vara bekant, trygg och relevant.
- Om samspel mellan kultur och språk – kulturens möjligheter i intresseväckande har bekräftats genom forskningsresultat (forskning gällande språkinläring och attityder). Kulturen har en central roll i alla de presenterade projekt och det finns goda erfarenheter av kulturens roll i dylik verksamhet.
- Om samarbete med utbildnings/ungdomssektorn, formellt och informellt. Annorlunda strukturer och verksamhetsmiljöer i Norden gör att utmaningarna är olika: t.ex. minoritetspråkfrågan, grannspråkförståelse och bristande motivation kräver olika sätt att hantera frågorna. Inom undervisningssektorn är man tvungen att följa nationella styrdokument och lag och ordning som gäller inom skolvärlden.
- Web-aktiviteter och sociala medier är nya arbetsmetoder – kan användas (delvis) inom undervisning, men framförallt utanför (= på fritiden). Skolornas möjligheter att ta del av utbudet är begränsade pga skillnader i teknisk utrustning samt lärarnas IT-färdigheter. En kombination av IT/sociala medier och mer traditionella arbetsätt kan visa sig vara utvecklingsbar.

En konkret målsättning av träffen var att planera en konferens för grannspråkundervisning i syfte att skapa samverkan mellan de som producerar innehåll/verksamhet för skola. På grund av de olika och mycket annorlunda verksamhetsmiljöerna runtom i Norden efterlystes vidare utbyte av inhämtade erfarenheter samt forskningsbaserad kunskap om evaluering och kvalitetsutveckling av projekt. I stället för konferens beslöts det att nätverket samlas på nytt för att närmare analysera framgångsfaktorerna i genomförda projekt.

Nätverket Nordisk Benchmarking samlades på sitt andra arbetsmöte den 27-28 mars 2014 på Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland, Esbo, Finland.

Temat för mötet:

Analysering av framgångsfaktorer i existerande och genomförda konst- och kulturprojekt i skolundervisning. Speciell fokus på projektens nordiska dimension.

Två forskare som forskat i kreativ inlärning och teknologi i undervisningen medverkade på det andra arbetsmötet för nätverket. FT **Hannah Kaihovirta-Rosvik** inledde mötet med föredraget ”Pedagogiskt tänk – konstnärlig form. Meningsskapande, tolkande läsning och konstbaserat lärande möter skolans mångfald” och därefter presenterade ph.d.stud. och lektor vid UCSJ **Tom Steffensen** nätbaserad grannspråkundervisning och vilka mål, möjligheter och utmaningar som finns inom den.

Deltagarna på mötet analyserade tillsammans ett antal projekt genom fokusering på följande saker:

- Samband mellan språk och kultur. På vilket sätt har initiativet bidragit till ökad kompetens hos unga?
- Den nordiska nyttoaspekten
- Kreativitet som tillgång
- Barn och ungas engagemang och roll som subjekt
- Lokal förankring & ekonomi
- Möjligheter att skapa en schablon som går att tillämpa i nya projekt

Följande projekt granskades:

Dream Academy / Svenska nu (svenskanu.fi, facebook.com/dreamacademyfinland)

Ung Nordisk Berättare / Berättarföreningen Tellus

Nordens dage – Kommunikation tvärs över Norden (www.nordensdage.nu)

Dr ABC

Unga rötter – Nya nordbor / Luckan

Svenska i Satakunda (temaår koordinerat av språklärare i Satakunda rf.)
(satakieltenopet.blogspot.fi/)

Konklusioner efter grupparbeten:

I) **Hur kommunicera mervärdet av autenticitet? Vilket mervärde för våra nordiska initiativ till ungdomar och skolor?**

- Nordiskt samarbete är internationellt samarbete och samarbete med närregioner är ett naturligt första steg.
- Sverige-Norge-Danmark – inled samarbete med skolelever gärna redan innan barnen börjat lära sig andra språk, då söker man inte stöd i engelskan i kommunikationen. Detta stöder barnens känsla för språkets variation.
- Språk- och kulturprojekt kan erbjuda skolan något extra/bonussaker – träff med en artist, kulturupplevelse, medier.
- Skapa relevant kontext och meningsfullhet, personlig förankring. Erbjud barn och unga att bli medskapande, låt även barn och unga att bära ansvar!

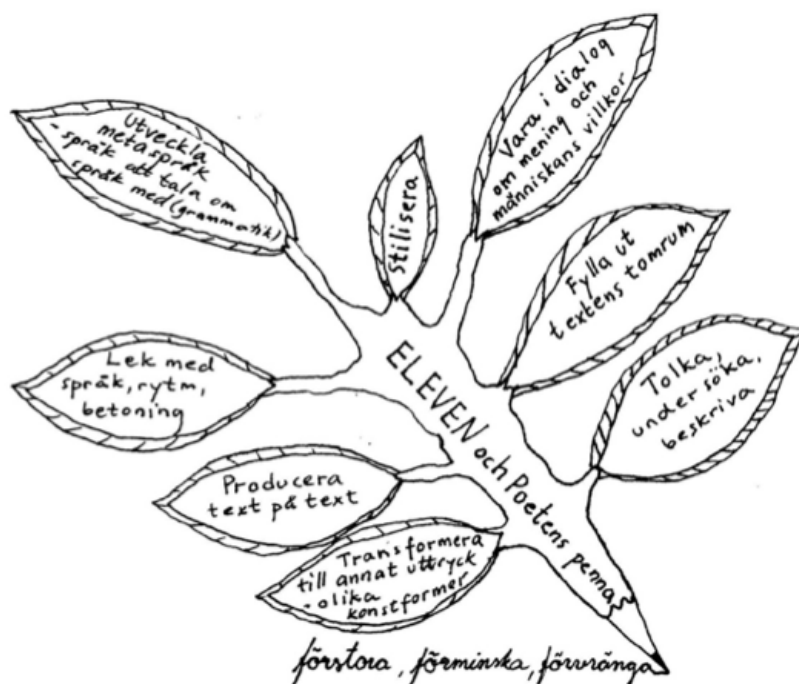
2) Metodologiutveckling

- Lägg vikt på bra kontakt till skolorna/samverkan med skolan. Involvera lärare i processen & låt dem känna delägarskap.
- Sträva efter högsta kvalitet i programinnehållet, kulturupplevelsen ska vara högklassig.
- Gör konstnärer och kulturinstitutioner införstådda på skolans behov och läroplaner, utöka dialogen och förståelsen hos båda parter.
- Barn och unga lever i en högst impulsrik värld, fulla med intryck. Detta ställer höga krav för oss alla som erbjuder verksamhet för ungdomar.
- Sträva efter dialog i satsningarna. Ungdomar uppskattar betydelsen av att få möjlighet att tolka sig, uttrycka sig.
- Tävlingar och specialdagar kan tjäna dina mål (Nordens dagar t ex) – tävling i sociala medier kan engagera ungdomar även utanför skolan.

3) Formen kan bära innehåll

- Beskriv formen & metoder i ditt projekt – det hjälper dig, dina samarbetsparter och kan vara till glädje även för andra. Konkret förslag: Nordisk språkkoordination kunde samla bäst praxis på sin hemsida.
- Tänk på möjligheter med ämnesintegration (learning by doing)
- Tänk på hur du använder digitala metoder – när? I vilken utsträckning? Vad? Kan man använda Facebook? Hur koppla folk/skapa kontakt?

En bild från Hannah Kaihovirta-Rosviks presentation, ett exempel på hur man kan jobba kring en poesibok:

4) **Betydelsen av att möjliggöra fysiska möten & elevväxelverkan**

- Planera noga målet med mötet; Egen aktivitet, det personliga, intresseväckande, ska förberedas och följer upp, alla ska inkluderas.
- Förhandsuppgifter, sätt ungdomar att jobba med ett gemensamt projekt.
- Tänk på hur du kan bidra till en positiv upplevelse med språket – vilka saker hjälper hörförståelse? Ordlistor? Djupare kunskap om det utvalda temat?
- Personliga träffar engagerar hela familjen och leder till en djupare kontakt
- Digital utväxling understöds av e-aktiviteter

5) **Förankring hos föräldrar & närmiljö där det är naturligt**

- Lärare är motorer till att skapa förankring hos föräldrarna. Satsa på bra kontakt mellan skolan och hem.
- Eleverna kan erbjudas aktiviteter att ta med hem t ex i form av läxor (baka, spel på nordiska språk, ordböcker). Detta har visat sig vara utmanande att genomföra framgångsrikt.
- För att kunna uppnå långvariga resultat är det viktigt att små barn har någon att prata med efteråt (dela erfarenheter). Uppföljning behövs.
- Involvera lokala aktörer för att skapa lokal relevans och synlighet (exemplet med Svenska temaläsåret i Satakunda i Finland). Satsa även på synligheten utanför skolan.
- Gränsregioner har en särskild förmån i detta arbete. Grannspråket finns i närheten, täta kontakter, personliga relationer finns.
- Språkförståelse är alltid bilateralt: det är så här man jobbar för ökad språkförståelse och förkovrar personliga kompetenser.

För att komma vidare i arbetet med mera djupgående analys av framgångsfaktorerna i de olika språk- och kulturprojekten i Norden beslöts det i samråd med nätverkets styrgrupp att i benchmarking-projektet involvera en forskare som närmare granskar några utvalda språkprojekt i undervisningssammanhang. Doktorand **Jenny Sylvin** (Helsingfors universitet) åtog sig uppdraget i september år 2015. Samtidigt fördjupades samarbetet med Nordisk språkkoordination och deras språk- och kulturprojekt om 'Nordiske Forsøgsklasse'.

Studie 2015

För att kartlägga framgångsfaktorer inom språk- och kulturprojekt anställde Benchmarking-projektet doktorand Jenny Sylvin från Helsingfors universitet för att göra en jämförande studie av ett antal undervisningsmetoder/ workshops i samband med undervisningen i skandinaviska språk och nordiska grannspråk under hösten 2015.

Jenny Sylvin gjorde fältstudier och observerade utvalda undervisningsmetoder i klassrum – t ex Jesse P:s rapverkstäder, drama och film i undervisningen samt en del undervisningshelheter inom projektet 'Nordiske Forsøgsklasse' i syfte att analysera på vilket sätt elevernas attityder, språkinlärning och grannspråkförståelse påverkas av dessa arbetssätt. Med hjälp av enkäter och djupintervjuer gjordes en djupare analys.

Observationer gjordes i Finland, Sverige, Norge, Danmark, Island och på Åland och de deltagande eleverna representerade olika åldersgrupper. De första erfarenheterna av studien redogjorde Jenny Sylvin för den 21 november 2015 på den samnordiska konferensen "Det nordiske klasserum. De skandinaviske sprog og nordisk kultur i undervisningen" på Nordatlantens Brygge, Köpenhamn och hennes rapport kommer att publiceras som PDF på nätet (www.svenskanu.fi -> nordiska nätverk -> benchmarking).

Informations spridning och lånbarig inverkan

För att ytterligare sprida kunskap om Jenny Sylvins rapport och förmedla deltagarnas erfarenheter av kvalitetsutveckling inom konst- och kulturprojekt arrangeras det ytterligare en konferens i april 2016. Målgruppen för konferensen är deltagare från både kultur- och undervisningssektorn: undervisare i nordiska språk, lärarutbildare, kulturaktörer, projektutvecklare, språkforskare. I programmet kommer att även andra forskare som observerat undervisningssituationer där konst och kultur spelar en avgörande roll att delta (t ex projektet Kul på svenska som genomförs i samarbete med Estradevenemang r.f. och Uleåborgs Universitet).

I samband med konferensen i april 2016 kommer Nordisk språkkoordination att publicera en praktisk handbok för granspråksundervisning inom projektet 'Nordiske Forsøgsklasse'. Den planerade tidpunkten för konferensen är 24-25. april 2016, som förlängning till en Språkпилotkonferens, vilket kan förväntas öka intresse och antalet deltagare från hela Norden.

Projektet har fört samman nordiska aktörer som främjar kännedom om grannkulturer och granspråksinlärning hos barn och unga samt skapat personliga kontakter mellan personer som är inkluderade i dessa processer (kulturarbetare, projektkoordinatorer, lärare, forskare). Kvalitetsutveckling har skett genom att dela erfarenheter och kunskap mellan aktörerna. Därmed har de deltagande parterna kunnat identifiera gemensamma intressen och mål och på så sätt har det skapats synergieffekt som aldrig annars uppstått. Benchmarking -projektet kommer att underlätta utveckling av framtida gemensamma initiativ. Forskningsrapportens resultat inom projektet kan väntas främja kulturens roll och synlighet i dessa satsningar.

Bilaga I

deltagare 3-4.4.2013:

Thomas Henriksen/ Norden i skolan
 Birgitta Engman/Föreningen Norden
 Anne-Mette Olsen / Doktor ABC
 Anni Heikka/Finska nu
 Taina Helmi /Revitalisera mera
 Heidi Grønne Lønseth/ Föreningen Norden, Norge
 Ingrid Rönnow/ Pohjola-Norden
 René Semberlund Jensen, Kulturkontakt Nord
 Anette Vedel Carlsen/ Øresundskomiteén
 Nina Gran/ Nordiska nätverket för konst och kultur i skolan
 Gry Ek Gunnarsson/ Tungumålaver
 Zusan Söderström / Luckan
 Peter Larsen/ Nordiska kulturfonden
 Bodil Aurstad/ Nordiska ministerrådet
 Anne-Mette Persdotter / NRS
 Sini Keinonen /Svenska nu
 Tiinaliisa Granholm/ Svenska nu
 Max Jansson / Svenska nu
 Sonja Söderholm / Svenska nu

deltagare möte 2, 2014:

Niels-Ole Ankerstjerne /IT-developer,VIFIN
 Bodil Aurstad/seniorrådgiver,Nordisk ministerråds sekretariat
 Birgitta Engman /Skolansvarig, Föreningen Norden
 Nina Gran /Specialplanerare, Helsingfors stad
 Tiinaliisa Granholm /projektkoordinator, Hanaholmen
 Anni Heikka /Projektledare, Kulturfonden för Sverige och Finland
 Thomas Henriksen /Projektledare, Föreningen Nordens Förbund,
 René Jensen Semberlund /Rådgiver, Kulturkontakt Nord
 Hannah Kaihovirta-Rosvik /universitetslärare, Pedagogiska fakulteten, Åbo Akademi
 Sini Keinonen /projektipäällikkö, Hanaholmen
 Peter Larsen /Rådgiver, Nordisk Kulturfond
 Linda Lendin /Samordnare & utbildare, Berättarföreningen TellUs
 Tina Møller Kristesen /freelance udviklingskonsulent,Videnscenter for Integration
 Ingrid Rönnow /skolansvarig, Pohjola-Norden
 Tom Steffensen /Ph.d. stipendiat, Roskilde Universitet
 Zusan Söderström /Barnkulturproducent, Luckan
 Anne-Mette Olsen /Region Sønderjylland-Schleswig

studie / rapport

Jenny Sylvén, Helsingfors Universitet
 Lise Vogt, konsulent för Nordiske Forsøgsklasser
 Thomas Henriksen / Norden i skolen, FNF, Nordisk språkoordination
 Jesper Schou Knudsen /Nordisk språkoordination
 Tiinaliisa Granholm/ Svenska nu
 Jesse Piisinen, artist

lärare:

Viktor Karlsson och Johan Silvander från Strandnäs skola, Mariehamn
 Rauni Kanerva från Kuitinmäen koulu, Esbo
 Johanna Jokela från Etelä-Tapiolan lukio, Esbo
 Maija Keinänen från Metsolan ala-aste, Helsingfors
 Ann-Sofi Pitkänen från Leppätien koulu, Sibbo
 Silje Jerpstad från Sagene skole, Oslo
 Andrea Inkinen från Östra grundskolan, Huddinge
 Erla Lárusdóttir från Valhúsaskóli,
 Seltjarnarnes Margrét Karlsdóttir från Hvaleyrarskóli,
 Hafnarfjörður Anna Margrét Bjarnadóttir från Viðistaðaskóli, Hafnarfjörður